

ОСОБЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКИХ СЛОВОТВІРНИХ ЯВИЩ І ПРОЦЕСІВ У ЖАРґОНІ НАРКОМАНІВ

PECULIARITIES OF UKRAINIAN WORD FORMATIVE PROCESSES AND PHENOMENA IN THE JARGON OF DRUG ADDICTS

Старченко Я.С.,

orcid.org/0000-0002-3554-1769

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри іноземних мов

Національної академії Національної гвардії України

Кумпан С.М.,

orcid.org/0000-0003-1558-5358

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри іноземних мов

Національної академії Національної гвардії України

Статтю присвячено дослідженню особливостей українських словотвірних явищ і процесів у жарґоні наркоманів. Метою цієї статті є аналіз специфіки словотвірних явищ і процесів у жарґоні наркоманів.

В історії української мови соціолекти відтворювали неоднорідність спільноти і становили елемент її культури. Сьогоднішні жарґони виявляють здатність задовольняти мовні потреби їхніх користувачів (носіїв). Жарґон наркоманів не є в цьому винятком: у ньому наявні номени різних типів. Серед них виокремлюються деривати словотвірного типу номінації, підґрунтям яких є відповідна система словотвірних засобів, способів, і моделей. Специфіка словотвірних процесів у досліджуваному жарґоні полягає в кількісному використанні наявних засобів і способів творення, превалюванні одних способів над іншими в тематичних групах.

У статті також подано результати дослідження особливостей явищ і процесів в інноваційних дериватах жарґону наркоманів, який порівняно з іншими соціальними діалектами є новітнім явищем і має свої особливості. Визначено словотвірну специфіку інновацій, що виникають у жарґоні наркоманів порівняно з літературною мовою, а також особливості словотвірних засобів.

Жарґон наркоманів відрізняється від інших жарґонових систем української мови тим, що його творцем є не тільки особи, які зловживають наркотичними засобами, а й причетні до них особи, різні за статусом, професіями, видами діяльності.

Для жарґону загалом, й особливо для жарґону наркоманів, характерною є економія мовних засобів. Однією з найпоширеніших особливостей жарґону наркоманів є поширеність суфіксальної варіативності.

Лише незначна кількість дериватів свідчить про використання суфіксації як самостійного способу творення жарґонізмів, твірними основами яких здебільшого є аббревіатури.

Спільним для обох груп дериватів в основному є: жарґонування наявних назв із застосуванням різних способів, засобів і модифікацій поєднання.

Ця стаття буде корисною для тих, хто цікавиться словотвірними інноваціями у жарґоні наркоманів в українській мові.

Ключові слова: жарґон, наркоман, номен, номінування, словотвірна номінація, суфіксація.

The article presents the results of the research of the specifics of word-formative processes and phenomena in the jargon of drug addicts; the purpose of the article is to make a holistic description of the peculiarities of the coinage of jargon derivatives in this area.

In the history of the Ukrainian language, sociolects reflected the heterogeneity of the community, making an integral part of its culture. Today's jargons show the ability to meet the language needs of their users (speakers). The jargon of drug addicts is of no exception: it contains nomens of various types. Among them are derivatives of the word-formation type of nomination, which are based on the corresponding system of word-formation means, methods, and models. The specificity of word-formation processes in the studied jargon lies in the quantitative use of available means and methods of creation, the prevalence of some methods over others in thematic groups.

The article identifies the particular features of word formative processes and phenomena in the jargon of drug addicts, which, in comparison with other social dialects, is a new phenomenon and has its own peculiarities.

The word formative specificity of nomen innovations appearing in the jargon of drug addicts in comparison with the literary language is determined as well as the features of word formative means within different jargons.

The jargon of drug addicts differs from other jargon systems of the Ukrainian language regarding the fact that it is being invented not only by people who abuse drugs, but also by those who are related to them or involved around them, which means a variety of statuses, professions, and activities.

Jargon in general, and especially drug addicts' jargon, is characterized by an economy of language. One of the most common features of drug addicts' jargon is the prevalence of suffixal variation.

Only a small number of derivatives indicate the use of suffixation as an independent way of creating words in jargon, the creative bases of which are mostly abbreviations.

Both groups of derivatives possess the following common features: the re-enactment of existing nomens using various methods, means, and modifications of combinations.

This article will be useful for those who are interested in the word formation innovations of the jargon of drug addicts in the Ukrainian language.

Key words: jargon, drug addict, nomen, nomination, word-formation nomination, suffixation.

Від кінця 90-их років минулого століття в українському мовознавстві значно зріс інтерес до соціомовних питань. Зокрема, такі зацікавлення відобразилися в появі праць, присвячених різноаспектним особливостям сучасних жаргонів. Як видається, значна заслуга в таких зрушеннях належить Л. Ставицькій, праці якої з одного боку зруйнували радянські погляди на соціальні діалекти, їхнє призначення і суть, а з іншого – у цих працях визначено і низку перспективних напрямів досліджень [1]. Зростання актуальності зазначених і дотичних до них досліджень зумовлена і неабияким поширенням жаргонових елементів в українській мові загалом: вихід їх за межі обмеженого соціуму (групи), зміни їхнього статусу, можливостями бути твірними основами для нових мовних знаків різного стилісового призначення тощо.

Сьогодні в українській лінгвістиці сформувався найрізноманітніші напрямки дослідження жаргонових номенів у найрізноманітніших контекстах. Серед них помітними є праці, присвячені виявленню й дослідженню способів і засобів творення жаргонізмів, оцінці соціальних діалектів у контексті практичної стилістики і культури мови, вияву міжмовної і внутрішньомовної взаємодії. Для прикладу назвімо праці Р. Бесаги про арготизми як джерело поповнення просторічної лексики [2], А. Нелюби про жаргоновий «жіночий» словотвір на тлі літературномовних інновацій [3], Н. Дзюбишиної-Мельник про сучасний жаргон і сучасне розмовне мовлення [4] і т. ін.

Успішними є спроби українських науковців виявити й описати особливості того чи того різновиду соціальних діалектів. У такому контексті необхідно згадати різножанрові праці з дослідження старих соціолектних систем (арго): Г. Аркушина [5, 6], К. Вікторина [7], О. Горбача [8, 9], Й. Дзензелівського [10], К. Широцького [11], В. Щепотьєва [12], і новітніх систем (жаргонів): Л. Карпець, присвячені дослідженню спортивного жаргону [13], спортивних уболівальників Т. Єщенко [14], комп'ютерного жаргону. Т. Ілика [15], молодіжного жаргону С. Мартос [16] та ін.

Об'єктом цього дослідження є жаргон наркоманів, який порівняно з іншими соціальними

діалектами є новітнім явищем і має свої особливості: його творцем є не тільки особи, які зловживають наркотичними засобами, а й причетні до них особи, різні статусом, професіями, видами діяльності: лікарі, працівники правоохоронних органів, торговці і розповсюджувачі наркотиків, психологи. До початку 80-их років минулого століття в Україні наркоманія була проблемою окремих осіб, її зараховували до одного з різновиду хвороб. За короткий проміжок часу ця хвороба небагатьох набула соціальних ознак, втягнувши в свою орбіту різних за професією, видами занять, віком, соціальним і матеріальним статусом осіб. Середній вік сьогоднішніх наркоманів 20–40 років із помітним зростанням кількості підлітків, в основі це безробітні; переважають особи чоловічої статі; наркоманія передусім має ознаки міської з переважанням на півдні країни; змінилися пріоритети нарковживання і нарковиготовлення; сформувався нелегальний ринок наркотиків. У зв'язку з такими змінами відбулися радикальні зміни суспільства і в ставленні до наркоманів: ставлення до них як до хворих відходить на задній план (в основному залишається у ставленні до близьких людей, родичів), в соціальній уяві їх починають сприймати як злочинців чи як 'дно' суспільства.

Сьогодні можна стверджувати, що від часу постановки наркоманії як соціального явища в українській мові з'явилася значна кількість лексичних, словотвірних і фразеологічних одиниць, котрими послуговуються у власній мові люди, що живають і розповсюджують наркотики для називання предметів, опису ситуацій і відчуттів, пов'язаних із пошуком, виготовленням і вживанням наркотичних засобів. Крім того, помітним є явище широкого використання таких одиниць за межами названої соціальної групи, особливо таке є помітним у засобах масової комунікації, у молодіжному спілкуванні.

Словник жаргону наркоманів свідчить про наявність у ньому номенів різних типів [17]:

1) семантичних: *каліки* 'пігулки з вмістом наркотичних речовин', *іній* 'кокаїн', *карбід* 'напівфабрикат первентину', *пластилін* 'високоякісний наркотик із пилка конопель';

2) синтаксичні, у тому числі й фраземні: *заправити трубу* 'набити наркотичною речовиною', *наварити (приварити) кайф* 'вжити надозу', у *бідності бути* 'страждати через брак наркотиків', *брудна жаба* 'збувальник, який ховає наркотики на тілі', *кайф-базар* 'місце збору наркоманів';

3) словотвірні: *клофа* 'клофеїн', *смішняк* 'гашиш', *дозняк* 'доза', довбота 'стан наркотичного голоду'.

Якраз **завдання** цієї статті полягає у визначенні специфіки словотвірних явищ і процесів жаргону наркоманів у їхній взаємодії і зв'язку.

У визначенні суті словотвірних процесів користуємося положеннями монографії А. Нелюби «Явища економії в словотвірній номінації української мови» про типи і способи номінації [18]. Відповідно до словотвірних зараховуємо лише способи формального структурування за визначеними моделями і зразками, результатом якого є поява нового слова чи удосконалення наявного (у контексті дослідження жаргонового домінування удосконалення спрямовано на безпосередні специфічні потреби спілкування і порозуміння між учасниками визначеної соціогрупи). На підставі такого до картотеки увійшли номени, у формальній структурі яких можна виділити первісну частину – твірну основу і словотворчий засіб (картотека нараховує близько 300 дериватів).

Зауважимо, що порівняно з іншими жаргоновими системами у цьому жаргоні в сферу номінування потрапило незначне семантичне поле. Як показує картотека, в орбіту словотворення потрапляють актуальні для носіїв жаргону явища, предмети, процеси, маніпуляції, психічні стани і відчуття, особи та ін. Водночас і серед них можна встановити ядерні й периферійні групи.

Так, кількісно найбільшими є групи жаргонізмів, що позначають осіб (*варщик* 'приготовлювач наркотиків'), наркотичні засоби (*канабака* 'канабіс', *пром* 'промедол', *табли* 'таблетки'), далі за кількістю йдуть номени на позначення тісно пов'язаних між собою дії і стану (*костоломка* 'наркотична жага'), найменшою є група на позначення предметів і ознак (*капілярка* 'голка шприца', *бульбик* 'пластиковая пляшка, пристосована для паління наркотиків'). Переважну більшість аналізованих дериватів утворено власне суфіксальним способом із залученням його різновидів і комбінації способом утинання, незначною продуктивністю відзначається основоскладання, найменшою за кількістю є префіксація.

Творення назв наркотиків. Основою існування соціальної групи (чи угруповань) нарко-

манів, «центром», навколо якого крутиться їхнє життя й інтереси, є різні за походженням (природні чи штучні) наркотичні засоби. Власне у словотвірних процесах переважно саме номени на позначення таких засобів стали початковими (мотивувальними) одиницями словотвірних ланцюжків.

Здебільшого першим кроком у таких ланцюжках стало перетворення загальнономовного чи термінологічного позначення наркотичних речовин у номени звуженого (жаргонового) використання. На цьому словотвірному етапі помітними є два різновиди зазначеного перетворення.

Перший різновид перетворення форми спрямовано на підганяння нового слова під звучання наявного; такі операції втілено у двох результатах:

1) постає дериват, що повторює форму загальної назви (*кокаїн* → *кокс*, *солутан* → *сало*); 2) з'являється назва, звучанням уподібнена до власної назви – як правило, власного імені особи (*афедрин* → *Федя*, *кодеїн* → *Катюха*, *калісол* → *Калісо*).

Зауважимо, що в картотеці наявні зразки появи від однієї твірної основи двох різновидів: *кетамін* → *Кет* і *кетамін* → *кетчуп*, *барбітурат* → *барбітура* і *барбітурат* → *Барбі* (у цьому зразку наявна не часта для цього способу зміна зовнішнього вигляду й зміна семантичного наповнення – з'являється семантичний елемент 'збірність/сукупність').

Другий різновид: унаслідок різних операцій формальна будова наявного наркотика змінює свій вигляд, зберігаючи тотожність семантики: *первінтин* 'метамфетамін' → *винт*, *анаболічні стероїди* → *анаболіки* → *анабол(и)*, *транквілізатор* → *транк*, *галоперидол* → *гала*.

У групі дериватів на позначення наркотиків є виняткові деривати, утворені від назви способу введення наркотиків до організму: *ширяться/ширнути* 'уводити/увести наркотик внутрішньовенно' → *шириво/ширка* 'наркотик, який вводять внутрішньовенно'.

Другий і третій різновиди порівняно з першим відзначаються незначною продуктивністю.

Помітною ознакою творення назв наркотиків є поширеність звукової і структурної варіативності посталих дериватів: *димедрол* → *Демік/Дем'ян/Діма*, *героїн* → *Гера/Герасим/Гарик/Гердос*, *морфій* → *Марфа/Марі/Мері*, *кокаїн* → *кокс/кокос/коко/кока*. Інколи такі зміни важко чи й неможливо пояснити якимись закономірностями: *гашиш* → *гаш/гач/тандж/танджибас/гадубас/гранж*.

У використанні способів творення жаргонових назв наркотиків загальною є покровова особливість словотвірного ланцюжка:

1) довільне (часто без урахування морфемної будови) утинання частини літературної назви з паралельним присіднанням довільного суфікса чи без такого присіднання; 2) послідовне присіднання асемантичних суфіксоподібних елементів.

Деривати дії чи процесу. Однією з помітних за кількістю номенів у жаргоні наркоманів є група дериватів на позначення дії чи процесу, прямо чи опосередковано пов'язаної з уживанням наркотиків; такі деривати різняться між собою особливостями семантики.

На підставі зазначеної різниці можна виділити деякі групи дієслівних жаргонізмів:

1) деривати, що позначають дію з приготування наркотиків: *дербан* 'збір урожаю маку' → *дербанити* 'збирати наркотичні рослини чи готувати наркотик до вживання'; 2) деривати, що позначають безпосереднє вживання чи спосіб вживання наркоречовин: *винт* → *винтитися/винтонутися* 'вживати / вжити винт', *драп* 'цигарка з наркотиками' → *драпонутити* 'закурити цигарку з наркотиками', *нюхати* → *нюхтарити* 'вживати наркотики через нюхання'; 3) деривати, що позначають стани як наслідки, результати вживання наркотиків: *ковбаса* 'наркоречовина, що викликає збудження' → *ковбанитися* 'сильне збудження під дією наркоречовини', *кайф* → *кайфоситися* 'перебувати в стані наркосп'яніння'.

Саме деривати на позначення дії/процесу виявляють найвищий рівень подібності із творенням літературних дериватів порівняно з дериватами інших словотвірних категорій.

Деривати на позначення **осіб** виділяються як кількісними, так і якісними показниками.

Узагальнюючою назвою для всіх осіб, які вживають наркотики, є запозичене загально-мовне (нейтральне) слово *наркоман*, яке не має в літературній мові синонімічних відповідників. Проте на розмовному рівні у мові осіб, якимось чином причетних до наркоманів, наявна значна кількість оцінних дериватів, утворених суфіксальним способом безпосередньо від номена *наркоман*: *нарк*, *наркаш*, *наркуша*, *наркоша*, *нарком*.

Інші деривати, які утворено різними способами, позначають осіб за вирізнявальними особливостями, тобто відділяють одних наркоманів від інших.

Так, серед дериватів, утворених суфіксальним способом, з урахуванням семантики твірних осіб можна виділити:

а) назви осіб за видом наркотиків: *олія* 'анаболічний стероїд на основі олії' → *олійник*, *БееФ* 'клей БФ' → *беефник*, *кислота* 'лазергінова кислота' → *кислотник*; б) назви осіб за використовуваним засобом: *план* 'цигарка з анашею, гашишем' → *плановик*, *драп* 'цигарка з наркотиками' → *драпарик*; в) назви осіб за способом вживання (*нюхати* → *нюхач*) чи наслідком вживання (*торчати* → *торчок*).

Способом основоскладання з суфіксацією утворено назви, які позначають наркоманів, при цьому вказують на наявні між ними вирізнявальні ознаки: *ловити глюки* → *глюколов* (особа за станом після вживання наркотиків), *дзьобати мак* → *макодзьоб* (особа за видом наркотика і способом його вживання), *лигати наркотики* → *нарколига* (особа за способом вживання наркотиків); дериват *глотокеша* має затемнену похідність – виділяються елементи *глот-* (від *глотати*) і *кеш-* (не можна однозначно визначити його семантику).

Серед назв осіб особливими є три деривати: *ацетонка* – єдиний дериват на позначення жінки; *макля* 'наркоман, який обмінює навіть свої речі на наркотики' (можливо, пов'язане із перелицюванням наявного в мові слова *маклер*).

Усі проаналізовані деривати позначають осіб, належних до однієї соціальної групи – наркоманів. Проте в нашій картотеці наявний лише один дериват на позначення осіб, які не належать до цієї групи, але мають неабиякий стосунок до наркоманів, є важливими, значущими для них. Саме у твірній основі й відповідно в семантиці деривата зафіксовано роль таких осіб у житті наркоманів: *ламати кайф* → *кайфолом* 'лікарі, міліціонери'.

Під час аналізу, крім названих, виявили ще одну помітну специфіку номінування осіб у жаргоні наркоманів. Зокрема, у називанні осіб, важливих, значущих для наркоспільноти, виділяємо дві їхні групи: назви виготовлювачів-збувачів (продавців) і споживачів наркотиків. З огляду на процеси номінування, вибір засобів і способів названі групи відрізняються тим, що для творення назв розповсюджувачів наркотиків використовують семантичний тип номінування, з перевагою метафоричного способу: *купець* 'великий продавець героїну, який взаємодіє не безпосередньо з наркоманами, а з баригами', *ботанік* 'особа, яка вирощує рослини із вмістом наркотичних засобів', *бусурман* 'збувальник наркотиків із Середньої Азії'. У називанні самих наркоманів переважають номені словотвірної номінації,

У жаргоні наркоманів зафіксували всього сім дериватів, які належать до категорії **збірності/сукупності**. Ці деривати, порівняно з іншими,

крім незначного кількісного вияву, мають деякі інші специфічні словотвірні ознаки:

1) усі вони утворюють семантичну пару зі своїм відповідником і відрізняються використаним словотвірним засобом; порівняймо: *ковбаса* → *ковбасня* і *ковбаса* → *ковбасиво*, *наркотик* → *наркота* і *наркотик* → *наркотня*, *ширяться* → *шириво* і *ширяться* → *ширка*; на жаль, з об'єктивних причин не можна встановити частотність використання кожного зі складників пари, щоб установити їхні конкурентні спроможності; 2) як свідчать лексикографічні матеріали, усі зразки показують, що другий елемент кожної пари є багатозначним – має два значення: *ковбасня/ковбасиво* ‘сукупність наркотиків’ і ‘сукупність дій’, *наркотня/наркота* ‘збірність наркоманів’ і ‘сукупність наркотиків’, *шириво/ширка* ‘сукупність наркотиків’ і ‘сукупність шприців’ (хоча остання пара викликає деякі сумніви щодо визначеної двозначності); 3) з урахуванням названих вище особливостей, винятковим для цієї групи є формант *-ур(а)*, використаний у словотвірній парі *барбітурат* → *барбітура*; проте винятковість форманта полягає і в можливості іншої мотивації деривата і в іншому трактуванні словотвірних результатів: формант збірності/сукупності *-ур(а)* втратив свою семантику, його використали лише зі стильовою метою ожаргонювання літературної назви препарату.

Словотвірний аналіз номенів жаргону наркоманів уможливило деякі висновки-узагальнення.

1. У досліджуваному жаргоні наявна значна кількість дериватів, які походять від однієї і тієї ж твірної основи; утворені за допомогою різних суфіксів, вони мають одне і те ж значення з твірною (*галюцинація* → *галюни/галя/галка*, *білий* → *білка/білянка/біляшка* ‘морфій, омнопон, промедол’). Такий факт свідчить про наявність своєрідної між суфіксальною конкуренції, ймовірно породженої фактом називання в різних групах наркоманів.

2. Зазначена варіативність у свою чергу зумовлює появу низки асемантичних словотвірних засобів, які мають лише стилістичну функцію – переведення літературного номена у статус жаргонового (ожаргонювання). Таких зразків у жаргоні наркоманів значна кількість.

3. Деривати-жаргоніми різняться між собою ступенем ожаргонювання: перший ступінь – деривати, утворені від літературних твірних основ (*димедрол* → *демід*, *доза* → *дозняк*) і другий ступінь – деривати, утворені від жаргонових одиниць (*драпати* (розм.) → *драпонутти* ‘закурити цигарку з наркотиками’ → *драпарик* ‘особа, яка закурила цигарку з наркотиками’, *ковбаса* ‘загальномова назва м'ясного виробу’ → *ковбаса* ‘наркотик’ → *ковбаситися* ‘бути в стані наркосп'яніння’). При цьому досить часто на першому ступені ожаргонювання використано способи семантичної номінації, а способи словотвірної номінації використано на другому ступені, що свідчить про тісну взаємодію різних типів номінування.

В одній зі своїх праць ми припустили, що «у жаргоновому словотворенні, як і в літературному, номінативні процеси відбуваються не хаотично, не довільно, а відповідно до певної системи. Зокрема, у жаргонах наявні словотвірні ланцюжки, словотвірні гнізда, словотвірні парадигми» [19, с. 7]. Жаргон наркоманів цілком підтверджує таке припущення.

Під час словотворення жаргонізмів в основному витримано правила морфологічних змін, власних українській мові; наявні лише деякі зразки відступу від них, що породжує звукову варіативність передавання голосних звуків у запозичених коренях (*винт/винтовик* і *вінт*, *кет* і *катюха*) чи в українських суфіксах (*нарик* і *нарік*).

У вивченні жаргону наркоманів бачиться перспективним дослідження основ взаємодії різних типів і способів номінації зі словотвірним, особливостей переходу (принатурення) жаргонових одиниць у статус літературних.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Ставицька Л.О. Арг'о, жаргон, сленг : Соціальна диференціація української мови. Київ : Критика, 2005. 464 с.
2. Бесага Р.В. Арготизми як потенційне джерело поповнення просторічної лексики. *Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства: збірник наук. праць*. Ужгород. 1999. С. 59–63.
3. Нелюба А.М. Жаргоновий «жіночий» словотвір на тлі літературномовних інновацій. *Лінгвістичні дослідження: збірник наук. праць ХНПУ ім. Г.С. Сковороди*. Харків. 2014. Вип. 38. С. 90–97.
4. Дзюбишина-Мельник Н.Я. Сучасний жаргон і сучасне розмовне мовлення. *Наукові записки НаУКМА*. 2002. Т. 2. С. 14–18.
5. Аркушин Г. Арг'о лаборів. *Slavia orientalis*. 2002. Т. XLI. № 3. С. 447–471.
6. Аркушин Г. Старицька мова (Арг'о сліпців-жебраків Західного Полісся). *Slavia orientalis*. 1996. Т. XIV. № 2. С. 229–236, 267–277.
7. Вікторин К. Дедовска (жебракца) мова. *Зоря*. 1886. № 13–14. С. 237–239.

8. Горбач О. Арго слобожанських сліпців "невлів". *Наукові Записки Вільного Університету*. Мюнхен. 1971. Ч. 7. Філософський факультет. С. 136–148.
9. Горбач О. Арго українських школярів і студентів. *Наукові Записки Вільного Університету*. Мюнхен, 1966. Ч. 8. С. 3–55.
10. Дзєндзелівський Й.О. Арго волинських лірників. *Studia z filologii polskiej i słowiańskiej*. 1979. Т. 16. С. 179–216.
11. Широцький К. Бурсацький жаргон української мови на Поділлі. *Збірник Харківського історико-філологічного товариства. Нова серія*. Харків. 1998. Т.6. С. 175–181.
12. Щепотьев В. Мова наших школярів. *Етнографічний вісник*. 1927. Кн. 3. С. 76–81.
13. Карпець Л. А. Український спортивний жаргон: структурно-семантичний аспект : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / Харків, 2006. 194 с.
14. Єщенко Т. Український жаргон спортивних уболівальників. *Лінгвістичні студії : збірник наук. праць*. Вип. 13. Донецьк. 2005. С. 250–255.
15. Ілік Т. Абревіатури та похідні від них у комп'ютерному слензі. *Лінгвістичні студії : збірник наук. праць*. Вип. 11. Ч. 2. Донецьк. 2003. С. 388–394.
16. Мартос С. Молодіжний сленг у мовленнєвій структурі м. Херсона : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01/ Херсон, 2006. 244 с.
17. Бандурко О.М., Волошин П.В., Акімов В.В. Словник сленгу наркоманів. Харків : Вид-во Університету внутрішніх справ, 2000. 274 с.
18. Нелюба А.М. Явища економії в словотвірній номінації української мови. Харків [б. в.], 2007. 302 с.
19. Старченко Я.С. Лексико-словотвірні інновації в жаргонах української мови (від середини 80-их років минулого століття) : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01/ Дніпропетровськ, 2013. 220 с.

УДК 811.161.2:001.4

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2023.28.2.7>

МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ СУЧАСНИХ ТЕРМІНОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

METHODOLOGICAL MEANS FOR MODERN TERMINOLOGICAL STUDIES

Тур О.М.,

orcid.org/0000-0002-8094-687X

доктор наук із соціальних комунікацій, професор,

професор кафедри гуманітарних наук, культури і мистецтва

Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського

Шабуніна В.В.,

orcid.org/0000-0001-7957-3378

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри гуманітарних наук, культури і мистецтва

Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського

У статті проаналізовані сучасні методи дослідження термінології. Автори підкреслюють, що сучасні наукові засади дослідження української термінології різних галузей наукового пізнання стають запорукою фундаментального аналізу сучасної української термінологічної системи. Це вимагає розроблення методології дослідження, що сприятиме подальшому осмисленню правил, закономірностей утворення, розвитку та функціонування термінів у певній галузі людської діяльності. Зважаючи на погляди вітчизняних науковців, які розглядають методологію як учення про наукові методи пізнання і як систему наукових принципів, на основі яких базується дослідження та про-водиться вибір його пізнавальних засобів, методів і прийомів, автори вказують, що вибір методології дослідження значною мірою залежить від парадигми, яка є домінуючою на сучасному етапі розвитку науки.

Ураховуючи, що термінологія є частиною мовної системи загалом і водночас має свої особливості, що дозволяють виокремити цю систему, виділені такі методи дослідження в галузі термінології: описовий метод, описово-аналітичний метод, історичний метод, порівняльно-історичний метод, зіставний метод, метод компонентного, системного, контекстуального, кількісного, морфемного та словотвірного аналізу, логіко-поняттєвого аналізу словникових дефініцій, метод внутрішньої інтроспекції, метод лінгвістичного спостереження, метод синхронних